

«РІДНА МОВА-ДЖЕРЕЛО ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ»

Найбільше і найдорожче добро кожного народу – це його мова.

Панас Мирний

Виховання дитини починається від її народження. Якою вона виросте, значною мірою залежить від батьків. Мовлення є основним засобом спілкування. Думаю, не потрібно нікому довго пояснювати, який важливий для людини дар слова. С. Аксаков писав: « Слово є перша ознака свідомого, розумного життя. Слово є відтворення усередині себе світу». Відтворення це йде все життя. І дуже важливо допомогти дитині якомога успішніше оволодіти прекрасним даром. Але дитина повинна чути правильну, виразну, багату мову. Без помилок і недоліків.

Наявна двомовність нашого середовища може позначитися на мовленні дитини або позитивно, або негативно. Якщо дорослі, які її оточують, говорять чистою, правильною мовою, вона перейме це від них, а якщо спотвореною, перевантаженою грубими формами висловлювань, жаргонізмами, - відповідний буде й результат. Проте самого наслідування і запам'ятовування для оволодіння умінням говорити не досить. Потрібна цілеспрямована послідовна робота з розвитку усного мовлення. Отже, щоб запобігти виникненню «суржику», батьки мають демонструвати дітям зразки правильного мовлення.

Ви, батьки, повинні не просто володіти українською мовою. А бути провідником національної культури: знати і любити народну творчість, звичаї, традиції, особливості свого краю і передавати це своїй дитині. Мова дорослого має бути доброзичлива, м'яка, лагідна, емоційна й виразна, звучати плавно й мелодійно. Важливі своєчасні міміка, жести, рухи. І головне – якщо діти бачитимуть, що батьки говорять українською мовою з внутрішньої потреби, а не примусово, вони наслідуватимуть їх.

Дитині нелегко заговорити одразу українською мовою, якщо навколо вона постійно чує російську або змішану, а значить, потрібні особливий такт, терпіння, спостережливість, сімейне читання, вивчення римованих творів, прослуховування пісень, казок, перегляд фільмів для дітей. І ще – процес оволодіння українською мовою досить тривалий, тому не треба постійно виправляти помилки, виказувати за це. Щирий, довірчий, невимушений характер розмови викликатиме у дитини бажання говорити українською мовою.

Правила, яких потрібно дотримуватися батькам під час спілкування з дітьми.

1. Бажано, щоб дитина чула літературну мову в сім'ї, тому що мова дитини розвивається шляхом наслідування мови людей, які її оточують. Мова батьків, усіх членів сім'ї – це перший зразок, який наслідує дитина. Навіть якщо Ви мовчазні від природи – все одно постійно говоріть з дитиною
2. Супроводжуйте свої дії словами! Але не говоріть у порожнечу – дивіться дитині в очі.
3. Завжди підтримуйте прагнення дитини до спілкування, вислуховуйте її уважно, не обривайте. Відповідайте на всі питання спокійно, неквапливо, чітко, виразно, голосом середньої сили, правильно виголошуйте звуки і слова – це допоможе дитині швидше опанувати правильну вимову.
4. Шануйте дитину! Давайте їй можливість чути себе і Вас. Під час розмови намагайтеся вимкнути телевізор, радіо тощо.
5. Ніколи не сюсюкайте з дитиною і не відтворюйте її неправильну мову.
6. Говоріть повільно, простими словами, короткими фразами, витримуйте паузи між фразами, тоді й діти, наслідуючи Вашу мову, навчаться правильно говорити.
7. Постійно читайте дитині добрі вірші, казки, розповіді, перечитуйте їх декілька разів, діти краще сприймають знайомі тексти.
8. Не вимушуйте дитину вивчати довгі вірші, не перевантажуйте мовним матеріалом.
9. Чітко називайте нові предмети та їх ознаки, спонукайте дитину до обстеження предмета.

Дуже часто діти задають батькам різні запитання. Часом на них важко відразу знайти правильну відповідь. Але ігнорувати дитячі запитання не варто. У цьому випадку можна пообіцяти дати відповідь пізніше,. Коли дитина отримає правильну інформацію, побачить в особі батьків цікавих для себе співрозмовників і буде прагнути до спілкування. У сім'ї для дитини необхідно створювати такі умови, щоб вона відчувала задоволення від спілкування з дорослими, отримувала від них не тільки нові знання, але і збагачувала свій словниковий запас, вчилася правильно будувати речення, чітко вимовляти звуки і слова, цікаво розповідати.

Не випадково існує думка, що словниковий склад рідної мови - це енциклопедія життя нації, мовна картина світу, віддзеркалена в свідомості кожного українця. Засвоюючи рідну мову, її лексику, вже з перших років життя дитина пізнає духовні якості народу, риси його характеру, його душу - і все це вбирає в себе. Воно стає її надбанням. Рідна мова є для дитини генетичним кодом , що програмує її національну свідомість.

Мудрим є ті батьки , які не вживають лайливих слів самі і слідкують за тим, які слова говорять їх діти. Гріхом є вживання лайливих слів у присутності жінки. Зараз можна почути нецензурні слова з екранів телевізорів, серед молоді - це є свідчення того, що у нас на низькому рівні культура тих людей, які покликані нести елементи культури у народ. Крім зневаги ці горе - артисти у душі культурної, вихованої, порядної людини нічого хорошого не викликають. Дивишся на них і думаєш: «І де воно таке

виховувалося?»). І ота негативна енергія глядачів іде прямо за призначенням, іде прямо до виконання цих «шедеврів». Лихослів'я у нас стало справою повсякденною. Уже майже ніхто не помічає, як вискакують «гнилі» слова не тільки в розмові з дорослими, але й дітьми.

Біблія стверджує: "Смерть і життя - у владі язика". І це не перебільшення.

Спричинення болю словами і лікування за допомогою слів мають наукове пояснення. Американські медики, зокрема, встановили, що фізичний і душевний біль активізує в мозку однакові зони. Це підтвердив експеримент за участю добровольців, активність мозку яких під час різних дій на них контролювалася за допомогою МРТ.

Дослідники кандидат біологічних наук Петро Петрович Горєв і кандидат технічних наук Георгій Георгійович Тертишний у інституті проблем управління РАН дійшли приголомшеного висновку: ДНК сприймає людську мову. За допомогою апарату, що перекладає мову на електромагнітні коливання встановлено: людина лається - і її хромосоми трощаться, гнуться, гени міняються місцями. У результаті дії ДНК протиприродних програм поступово потомству передається програма самоліквідації. Нецензурні слова, як зафіксували вчені, викликають мутагенний ефект, подібний до того, що дає раціональне опромінення потужністю в тисячу рентген!

Експеримент проводився на насіннях рослини арабидопсис, майже усі вони загинули. А ті, що залишилися, стали генетичними виродками (слід зазначити, що генетичний апарат усіх живих організмів працює за універсальною схемою).

Учені довели, що генетичний апарат «запам'ятовує» усі наші слова, йому небайдуже, про що ми думаємо, говоримо, які книги читаємо. Це змінює спадковість у ту або іншу сторону. І навіть програму кожної клітинки. Так, слово може викликати страшні хвороби, а може зцілити людину, причому ДНК не розбирає, чи спілкуєтеся ви з живою людиною, чи з героєм телесеріалу.

Якість мовленнєвої діяльності дитини значною мірою залежить від того мовного середовища, в якому вона перебуває, з ким спілкується.

Відомий турецький мандрівник Ельвій Челебі, який у 1657 році відвідав Україну, згодом зазначав, що українці - стародавній народ, а їхня мова всеосяжна, ніж перська, китайська, монгольська. Він цікавився лайливими словами в різних мовах. У «всеосяжній» нашій мові він виявив аж чотири лайливих вислови: « щезни», «собако», «дідько», « —т». Батьки вчили дітей бути обережними у вживанні слів. Лайливе чи образливе слово заміняла влучна приказка, бо знали, що «Слово не горобець, вилетить - не спіймаєш», « Умій сказати - умій змовчати».

Зате протягом наступних століть ми спромоглися запозичити численну кількість чужих непристойних слів, які, на жаль, широко побутують у мовленні українців і, що особливо прикро, - у спілкуванні молоді.

Сьогодні, до речі, поляки все-таки майже не матюкаються, а словаки і чехи взагалі не матюкаються. А тепер в Україні вживають лайливі слова хлопчак і дівчатка, юнаки та юнки, матері та батьки. На вулицях, у середніх і вищих школах, удома і часом у присутності дітей. Невже це нас влаштовує?

Отже, роль сім'ї у вихованні мовної особистості не заперечна. Тому батьки мають дедалі активніше долучатися до виховання своїх дітей, сприяти формуванню високоморальної мовної особистості дітей. Адже людина починається з родини, від рідного порога.

В.О.Сухомлинський вважав рідну мову важливим чинником громадянського виховання і називав її одним з найважливіших джерел патріотичних почуттів і громадянським обов'язком кожної людини.

На думку В.Сухомлинського людина існує в мові, виявляє себе в мові, через мову, через спілкування прокладає місток для порозуміння з іншими людьми. Саме через рідну мову, що пов'язує невидимими нитками сучасні й минулі покоління в єдину мовно-національну спільноту України людина відчуває себе її громадянином. Мову він розглядав не лише як один з предметів навчальних планів шкільної чи вищої освіти, а передовсім як могутній засіб плекання людської душі, як силу, що проникає у все, що сприймає, досягає і пізнає людина. Знання рідної мови, любов і дбайливе ставлення до неї вчений називає одним з найважливіших джерел патріотичних почуттів і громадянським обов'язком кожної людини.

*Як парость виноградної лози,
Плекайте мову!
Пильно і ненастанно політь бур'ян,
Частіше від сльози нехай вона вам буде...
М. Рильський*